

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Mgr. Anita Račáková, PhD.

Katedra slovanských jazykov

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Téma: *Mýty a falošné správy o klimatickej zmene*

Cieľová skupina: zahraniční študenti bakalárskeho stupňa vysokoškolského štúdia (bez ohľadu na študovaný odbor a študijný program), ovládajúci slovenský jazyk na úrovni B1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky.

Predmet: slovenčina pre cudzincov (so zameraním na výučbu odborného/akademického jazyka).

Časová dotácia: 2 vyučovacie hodiny (80 minút)

Nadväznosť vyučovacej jednotky:

Na predchádzajúcich hodinách si študenti osvojili základné zásady efektívneho čítania a porozumenia odborného/akademického textu, používania termínov a tvorby ich definícií, vytvárania a používania argumentačných konštrukcií, vyjadrovania príčiny a dôsledku a pod. Oboznámili sa tiež s princípmi výstavby textov patriacich k modelovej štruktúre náučných textov a ich jazykovo-štylistickou charakteristikou.

Edukačné ciele:

a) vzdelávacie ciele

Študent je schopný:

- ústne komunikovať v slovenskom jazyku o príčinách, prejavoch a dôsledkoch klimatickej zmeny, pričom využíva všeobecnú odbornú slovnú zásobu, termíny súvisiace s ekológiou/klimatickou zmenou a náročnejšie gramatické štruktúry;
- čítať s porozumením a recipovať písaný text na tému klimatickej zmeny a mýtov, ktoré sa o nej šíria v elektronickom komunikačnom prostredí, s využitím znalostí príslušných textových konvencií;
- argumentovať v slovenskom jazyku;
- konštruovať súvetia vyjadrujúce účel;
- kriticky uvažovať o danej téme a odlíšiť pravdivé informácie od falošných správ;

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

b) poznávacie ciele

Študent pozná:

- slovnú zásobu súvisiacu s klimatickou zmenou, vrátane termínov z oblasti ekológie, resp. klimatológie;
- príčiny a dlhodobé (až nezvratné) dôsledky klimatickej zmeny,
- možné riešenia,
- najčastejšie šírené mýty a falošné správy o klimatickej zmene;

c) výchovné ciele

Študent si uvedomuje význam odlišovania faktov o klimatickej zmene od mýtov a tiež ohrozenia vyplývajúce zo šírenia dezinformácií o tejto téme. Vie, že v súčasnej záplave voľne šírených textov o klimatickej zmene (v minulosti nazývanej globálne otepľovanie) je nevyhnutné pristupovať k zdrojom informácií uvážlivo a pomocou ich overovania odlišovať fakty od hoaxov. Študent si je tiež vedomý zodpovednosti spoločnosti a človeka za aktuálny stav klímy. Uvedomuje si dôsledky jeho (ne)konania a dôležitosť ochrany životného prostredia a klímy.

Metódy výučby: recepcia písaného textu, produkcia textu v ústnej podobe, diskusia, rozhovor, práca s obrazom, samostatná práca, praktické cvičenia, výklad.

Formy výučby: frontálna, skupinová, individuálna práca.

Materiály a pomôcky: pracovný list, písacie potreby, notebook alebo tablet s pripojením na internet, tabuľa.

Literatúra:

VOJTILLA, S. – ŠIROKÝ, P.: Globálne otepľovanie a klimatická zmena vo svete. Bratislava: O. z. ZA MATKU ZEM a Slovenská klimatická koalícia 2009.

SZALAIOVÁ, T.: Za otepľovanie môže preľudnenie a planéta sa menila od nepamäti: 7 najväčších mýtov o klimatickej zmene. [online]. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/YXxmeaH/za-oteplovanie-moze-preludnenie-a-planeta-sa-menila-od-nepamati-7-najvacsich-mytov-o-klimatickej-zmene/>

Energetický slovník. [online]. Dostupné na: <https://www.siea.sk/bezplatne-poradenstvo/kamaratka-energia/nauc-sa/energeticky-slovník/?text#E>

Energetický slovník. [online]. Dostupné na: <http://www.siea.sk/nauc-sa/c-4838/energeticky-slovník>

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Priebeh výučby

I. Úvodná časť – kognitívna stimulácia

Študenti sú uvedení do témy vyučovacej hodiny formou riadeného rozhovoru, počas ktorého sú mobilizované ich poznatky a komunikačné zručnosti v slovenskom jazyku.

Úloha Študenti striedavo ústne odpovedajú na nasledujúce otázky:

- 1. Odkiaľ najčastejšie čerpáte informácie a prečo práve z tohto zdroja/z týchto zdrojov?*
- 2. Necháte sa ovplyvniť reklamou? Vyberáte si produkty, ktoré kupujete, na základe informácií z letákov, televíznej alebo internetovej reklamy?*
- 3. Stretli ste sa v nedávnej dobe s nejakým hoaxom? Čoho sa týkal?*
- 4. Ste dôverčivá/dôverčivý alebo si všetky informácie overujete vo viacerých zdrojoch?*
- 5. Stretli ste sa už s pojmom klimatická zmena alebo globálne otepľovanie? V akej súvislosti a kde ste o ňom počuli?*

Vyučujúci vyzve študentov, aby si po úvodných odpovediach navzájom kládli doplňujúce otázky, príp. vyjadrovali súhlas/nesúhlas s prezentovanými tvrdeniami kolegov.

II. Centrálna časť

II.1. Text

Úloha č. 1 Študentom sú rozdane pracovné listy. V cvičení č. 1 si študenti prečítajú 7 krátkych textov, v ktorých sú zhrnuté najfrekvencovanejšie mýty o klimatickej zmene. Dôraz sa kladie na aktívne čítanie. Zároveň študenti na základe porozumenia a znalosti kontextu dopĺňajú chýbajúce kľúčové slová, ktoré sú uvedené za každým textom. Medzi tieto slová sú zaradené jednotky s rôznou štylistickou kvalifikáciou – termíny, cudzie slová, knižné výrazy, štylisticky neutrálne bežné lexémy, hovorové jednotky. Význam slov, s ktorými sa študenti doteraz

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

nestretli, je vysvetlený v slovníčku za cvičením slúžiacom ako pomôcka pri porozumení obsahu textov.

Pri kontrole správnosti vypracovania úlohy vyučujúci zároveň upozorňuje na špecifické lexémy (osobitne na podčiarknuté častice, ich umiestnenie vo vete a funkciu), gramatické a vetné konštrukcie. Upriami tiež pozornosť na spôsoby vyjadrovania príčiny a dôsledku (opakovanie už prebratého učiva) a pripojí výklad o tvorení súvetí s vedľajšou vetou účelovou.

Úloha č. 2 Porozumenie obsahu textov si študenti preveria v cvičení č. 2 z pracovného listu, v ktorom majú identifikovať pravdivé výroky. Vyučujúci pri kontrole správnosti vyzve študentov, aby našli v jednotlivých textoch a nahlas prečítali pasáže, ktoré potvrdzujú alebo vyvracajú pravdivosť výrokov o klimatickej zmene.

Úloha č. 3 Na realizáciu úlohy je potrebné technické vybavenie (notebook alebo tablet). V cvičení č. 3 z pracovného listu sa študenti opätovne vrátia k čítaniu textov. Úloha je rozdelená na dve časti – preverenie porozumenia čítaného textu a kreatívna aktivita. V prvej fáze študenti priradujú 4 obrázky k jednotlivým už známym krátkym textom. Verbálne vyjadrený obsah musia teda spájať s jeho vizuálnou reprezentáciou. Zároveň musia doplniť ku všetkým obrázkom chýbajúce popisy, uvedené na konci cvičenia. V druhej fáze majú študenti za úlohu nájsť na internete obrázky k ďalším trom textom s dominantne odborným obsahom a vymyslieť k obrázkom krátke výstižné popisy. V tejto časti si študenti precvičujú schopnosť pracovať so zdrojmi informácií a jazykovú i neverbálnu kreativitu. Na záver vyučujúci vyhodnotí správnosť riešení a v diskusii so študentmi stanoví poradie ich úspešnosti z pohľadu kreatívnosti.

II.2. Terminológia

Úloha č. 4 V cvičení č. 4 z pracovného listu študenti musia na základe analýzy a porozumenia pojmového obsahu priradiť príslušné termíny uvedené na konci cvičenia k ich definíciám. Cieľom úlohy je zopakovanie princípov výstavby rôznych typov definícií a rozšírenie terminologickej zásoby súvisiacej s ekológiou a klimatickou zmenou. V druhej časti cvičenia

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

musia študenti definované termíny použiť vo vetách, ktoré sami vytvoria na základe znalosti problematiky a kontextu. Zároveň si teda precvičujú správne a funkčné používanie odborných lexém.

II.3. Syntax

Úloha č. 5 V morfológicko-syntakticky zameranej časti hodiny sa vyučujúci vráti k výkladu venovanému vyjadrovaniu účelu. Spoločne so študentmi tvorí a na tabuľu zapisuje konkrétne príklady súvetí s vedľajšou vetou účelovou. Nové poznatky a zručnosti si študenti následne precvičujú individuálne v cvičení č. 5 z pracovného listu. Z rozsypaných slov vybratých z krátkych textov, s ktorými študenti už pracovali, musia vytvoriť podradňovacie súvetia s vedľajšou vetou účelovou.

II.4. Komunikácia

Na záver hodiny je zaradené sumarizačné cvičenie, pomocou ktorého si študenti upevnia nadobudnuté jazykové zručnosti ústnou formou a zároveň si upevnia poznatky o klimatickej zmene a najfrekvencovanejších dezinformáciách súvisiacich s touto témou. Úlohou študentov je odpovedať na nasledujúce otázky, pričom svoje tvrdenia musia zdôvodniť pomocou argumentácie:

- 1. Prečo je populácia ľadových medvedíkov ohrozená?***
- 2. Prečo sú zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov z dlhodobého hľadiska lacné?***
- 3. Prečo sú dnešné zmeny teplôt závažnejšie ako v minulosti?***
- 4. Prečo výskyt mrazivého počasia dnes nemôžeme považovať za dôkaz neexistencie klimatickej zmeny?***
- 5. Prečo nie je za klimatickú zmenu zodpovedný iba rast počtu obyvateľov na planéte?***

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Okrem vyššie uvedených primárnych cieľov cvičenie predpokladá aj sekundárny efekt – prehĺbiť si zručnosti v oblasti odbornej argumentácie.